

**Sosiaaliviraston lausunto kaupunginhallitukselle
yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön
kokonaisuudistusta valmistelleen toimikunnan mietinnöstä**

HEL 2012-005509 T 03 00 00

Helsingin kaupungin hallintokeskus on pyytänyt sosiaaliviraston lausuntoa 31.5.2012 mennessä yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelleen, oikeusministeriön asettaman toimikunnan mietinnöstä.

Toimikunnan tehtävänä oli kehittää yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan kriminaalipoliittisten tavoitteiden mukaisesti muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeisenä seikkana olisi uusintarikollisuuden vähentäminen muun muassa lisäämällä rikoksentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Tavoitteeksi asetettiin tämän lisäksi yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön selkeys ja kattavuus.

Toimikunta ehdottaa, että säädettäisiin yksi yhtenäinen laki, josta ilmenisi eri yhdyskuntaseuraamusten yhteiset ja kunkin ominaispiirteet sekä seuraamusten keskinäiset suhteet. Lailla korvattaisiin yhdyskuntaseuraamuksista annetut erilliset lait.

Lisäksi toimikunta ehdottaa päihdehuollon avohoidon ja laitoshoidon palveluiden käyttömahdollisuuksien täsmentämistä rikoksettoman elämän valmiuksien lisäämiseksi sekä yhdyskuntaseuraamusten määräämiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyvien arviointi- ja lausuntotoimintojen selkeyttämistä.

Kustannustenjaosta mietinnössä todetaan, että Rikosseuraamuslaitos vastaisi täytäntöönpanoon kuuluvien toimintojen kustannuksista ja tuomitun kotikunta kunnallisten peruspalveluiden järjestämisestä ja maksamisesta.

Nuorille, alle 21-vuotiaana rikoksen tehneille ehdotetaan otettavaksi käyttöön tiukennettu, valvonnalla tehostettu yhdyskuntapalvelu, joka olisi käytettävissä silloin, kun tavanomainen yhdyskuntapalvelu ei tule kyseeseen.

Lisäksi toimikunnan mietinnössä ehdotetaan sakkopalvelua ehdottoman vankeuden sijaan käytettävänä sakon muuntorangaisuksena.

Sosiaalivirasto toteaa, että yhdyskuntaseuraamukset ovat olennainen osa suomalaista seuraamusjärjestelmää. Käytössä olevista

Yhdyskuntaseuraamuksista on kustakin oma lakinsa. Pääosin lainsäädäntö on toimivaa, mutta eri seuraamuksista eri aikoina säätäminen merkitsee muun muassa sitä, että nykyisen perustuslain edellyttämät lailla säätämisen vaatimukset eivät kaikista osin täyty. Yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten saaminen yhteen lakiin selkeyttää yhdyskuntapalvelua koskevaa lainsäädäntöä ja siihen liittyvää seuraamuskokonaisuutta toivotulla tavalla.

Yhdyskuntaseuraamukset ovat osaltaan täyttämässä yhteiskunnan turvallisuuden varmistamisen tehtävää. Tärkeä turvallisuutta lisäävä tekijä on uusintarikollisuuden vähentäminen muun muassa lisäämällä rikosentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen.

Yhdyskuntaseuraamus on rikosoikeudellinen seuraamus, joka pannaan täytäntöön yhdyskunnassa, ei siis vankilassa. Yhdyskuntaseuraamus on tuomitun vapautteen kohdistuva rangaistus, jonka sisältönä on esimerkiksi velvollisuus ilmoittautua tai käydä työssä taikka muussa toiminnassa tiettyinä aikoina, tietyssä paikassa ja päihteettömänä.

Sosiaalivirasto toteaa, että yhdyskuntaseuraamus pannaan täytäntöön rikosentekijän yhteisössä. Tavoitteena on parantaa rikosentekijän edellytyksiä elää rikoksetonta elämää. Tavoitteen toteutuminen edellyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden toimijoiden tiivistä ja monialaista yhteistyötä. Rikosseuraamuslaitoksen tärkein yhteistyötaho on tuomitun kotikunta.

Yhteistyön tarve alkaa jo seuraamuksen soveltuvuutta ja alustavaa sisältöä selvitettäessä ja arvioitaessa. Tämän lisäksi seuraamuksen loppuvaiheessa tulee tarkistaa, että käynnissä olevat palvelut ja toiminnot voivat tarvittaessa jatkua myös seuraamuksen täytäntöönpanon päätyttyä.

Rikosseuraamuslaitoksen ja tuomitun kotikunnan sosiaali- ja terveystoimen yhteistyö on tiivistä ja haasteellista. Ongelmaksi voi kunnan taholla muodostua järjestelmän vaatimien henkilöstöresurssien jatkuva ylläpitäminen ja kouluttaminen.

Yhteistyö vaatii toimijoilta paitsi aikaa myös oikea-aikaisuutta, riittäviä henkilöresursseja ja tarvittavan palvelu- ja päihdehoitojärjestelmän tuntemusta. Lyhyiden seuraamusten (esimerkiksi sakkopalvelun) täytäntöönpanossa tulisikin edellä mainituista syistä tarkoin harkita realistisia mahdollisuuksia päihdehoidon järjestämiseen.

Yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän tavoitteena on tukea yhdyskuntaseuraamuksen suorittajaa hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi sekä rikoksettomana elämän valmiuksien lisääminen. Katkaisemalla ajoissa rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen,

Sosiaalijohtaja

nopeutetaan rikoksiin syyllistyneen paluuta takaisin normaalielämään. Sosiaalisen selviytymisen edistäminen tukee erityisesti nuorten sopeutumisprosessia.

Rikoksiin liittyy usein myös päihdeiden väärinkäyttöä. Tämän vuoksi on tärkeää lisätä päihdehoitoa seuraamuksen täytäntöönpanossa ja turvata ennen seuraamuksen täytäntöönpanoa alkanut hoito sekä hoidon jatkuminen täytäntöönpanon loputtua. Erityisesti nuorten kohdalla, joilla päihdeiden käyttöhistoria ei vielä ole pitkä, päihdetyön vaikutus voi olla suuri. Nuorten kohdalla yhteiskunnan kontrollin ja tuen tulee olla intensiivisempää kuin aikuisten kohdalla. Näin saavutetaan paras mahdollinen lopputulos.

Kustannustenjako kunnan ja Rikosseuraamusviraston välillä vaatii toimiakseen selkeitä vastuunjakosäännöksiä. Mietinnössä todetaan, että ehdotettu kustannustenjakosäännös ei sisältäisi muutoksia nykytilanteeseen, jossa Rikosseuraamuslaitos maksaa seuraamuksen täytäntöönpanoon sisältyvän toiminnan ja kotikunta ne toiminnot ja palvelut, jotka kuuluvat rikosentekijälle kuntalaisena.

Yhdyskuntaseuraamustoimikunta lähtee ehdotuksessaan siitä, että yhdyskuntaseuraamukseen liittyvien toimintojen kustannustenjakovastuu määräytyy sen mukaan, onko toiminnassa kyse rangaistuksen täytäntöönpanolle asetetun vaikuttavuustavoitteen täyttämisestä vai kotikunnan velvollisuudesta järjestää jäsenilleen laissa säädetyt palvelut ja tukitoimet. Mietinnössä todetaan, että "siltä osin kuin jää epäselväksi, kummasta toiminnasta on kyse, sen tulkitetaan olevan rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää toimintaa". Yhdyskuntaseuraamustoimikunnan näkemyksen mukaan tässä ei osoitettaisi kunnille uusia tehtäviä.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esimerkkinä täytäntöönpanoon liittyvistä toiminnoista mainitaan erilaisiin ehkäiseviin toimintaohjelmiin osallistuminen. Kuntalaisille kuuluvina toimintoina ja palveluina mainitaan puolestaan sosiaali- ja terveystoimen palvelut, esimerkiksi terveydenhoidon ja asumista tukevien palvelujen järjestäminen. Päihdehuollon toiminnoista todetaan, että siltä osin, kun kyse on yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoon kuuluvasta toiminnasta, kustannusvastuu olisi Rikosseuraamuslaitoksella, vaikka toiminnan järjestäisi kunta. Vastaavasti siltä osin, kun kyse olisi henkilön jo ennen yhdyskuntaseuraamuksen suorittamista aloittaman päihdehuollon jatkamisesta seuraamuksen täytäntöönpanon ajan, kustannusvastuu olisi kunnalla.

Mietinnössä ei kuitenkaan määritellä selkeästi, milloin päihdehoidon katsotaan olevan ns. seuraamuksen täytäntöönpanoon kuuluvaa toimintaa, jonka kustannuksista Rikosseuraamuslaitos vastaa.

Sosiaalijohtaja

Kustannusten jako kunnan ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä tulee olla niin selkeästi säännelty, etteivät säännökset jätä tilaa erilaisille tulkinnoille.

Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpano on sidonnainen rikosentekohetkeen. Mikäli täytäntöönpanosuunnitelmassa katsotaan rikokseen syyllistyneen tarvitsevan päihdepalveluja, tavallinen kuntalainen voi jäädä rikokseen syyllistyneeseen nähden toissijaiseen asemaan päihdepalvelujen saajana. Esityksessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että rikoksiin syyllistynyt ei voi automaattisesti ohittaa rikoksiin syyllistymätöntä kuntalaista päihdepalvelujen saannissa.

Sosiaalivirasto toteaa vielä, että esityksessä painotetaan useassa kohdassa lähityön merkitystä määrittelemättä kuitenkaan mitä lähityöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Lähityön käsitettä olisi hyvä esityksessä täsmentää.

Lisätiedot

Santala Merja, lakimies, puhelin: 310 43697
merja.santala(a)hel.fi

Paavo Voutilainen,
sosiaalijohtaja

Sisko Lounatvuori, vs.
perhepalvelujohtaja
Helinä Hulkkonen,
aikuispalvelujohtaja

Liitteet

- 1 [Aikuisten palvelujen vastuualueen lausunto](#)
- 2 [Lapsiperheiden palvelujen vastuualueen lausunto](#)